Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunta torstai 17.11.2022 klo 12.00 / HE 211/2022 vp / Lausuntopyyntö

HE 211/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030

Esityksen tavoitteena on parantaa valtion T&K-toiminnan rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkänjänteisyyttä säätämällä valtion T&K-toimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä vuosina 2024–2030 siten, että määrä kasvaisi tasaisesti ollen vuonna 2030 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Laissa säädettäisiin lisäksi valtion T&K-toiminnan rahoituksen pitkäaikaisen suunnitelman laadinnasta. Valtion T&K-menojen lisäysten kohdentamisesta päätettäisiin mainitulla suunnitelmalla sekä talousarvioesityksillä ja julkisen talouden suunnitelmalla.

Näillä toimilla pyrittäisiin edistämään julkisten ja yksityisten T&K-menojen kasvua siten, että niiden yhteenlaskettu määrä olisi neljä prosenttia BKT:sta vuonna 2030. T&K-menojen kokonaisuudesta yksityisten lähteiden osuus on noin kaksi kolmasosaa ja julkisten noin yksi kolmasosaa. Tämä jakosuhde on tarkoitus säilyttää talouden T&K-intensiteettiä kasvatettaessa.

Keskeiset huomiot

Pidämme esityksen tavoitteita kannatettavina. T&K-toiminta ja sille perustuvat teknologiset innovaatiot ovat tuottavuuden kasvun ja kestävän hyvinvoinnin luonnin perusta.

Julkisella T&K-rahoituksella on oikein toteutettuna merkittävä yksityisiä T&K-investointeja ja innovaatiotoimintaa vivuttava vaikutus. Yrityksille suunnatut julkiset kannusteet T&K-toimintaa ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen vähäisiä. Siksi on tärkeätä, että valtio sitoutuu alkaneen vuosikymmenen aikana T&K-rahoituksen kasvattamiseen pitkäjänteisesti ja ennustettavasti ja kohdentaa T&K-menojen lisäykset tuottavuuden kannalta mahdollisimman vaikuttavasti.

Laki auttaa sitouttamaan maan hallitukset talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman valmistelussa T&K-rahoituksen lisäämiseen rajoittamatta kuitenkaan eduskunnan budjettivaltaa. Samalla se luo yrityksille kannusteita

panostaa T&K-toimintaan ja innovointiin. Myös oppilaitosten ja tutkimuslaitosten mahdollisuudet korkeatasoiseen tutkimukseen sekä yritysten kanssa tehtävään TKI-yhteistyöhön paranisivat.

Kiinnitämme huomiota siihen, että valtion T&K-menojen lisäysuran suhteuttaminen bruttokansantuotteeseen ja nojaaminen VM:n vuosina 2024 ja 2028 laatimiin talousennusteisiin sisältää rakenteellisen riskin. BKT:n kehitykseen kytkeytyminen on ymmärrettävää ja perusteltua, mutta sisältää tosiasiallisen riskin valtion T&K-rahoituksen euromääräisestä laskusta talouden ajautuessa syvään taantumaan.

Mielestämme suhdanteesta riippumatta on pyrittävä varmistamaan valtion T&K-rahoituksen riittävä taso. Tämä on tärkeätä T&K-toiminnan pitkäjänteisyyden ja kannusteiden turvaamiseksi sekä innovaatiovetoisen elpymisen mahdollistamiseksi taantumatilanteessa.

Valtioneuvostolle esitetään mahdollisuutta tarkistaa tai uudelleen kohdentaa valtion T&K-menolisäyksiä, jos havaittaisiin, että yksityisen sektorin T&K-menolisäykset olisivat vähemmän kuin kaksi kolmasosaa kolmen uusimman vuosikeskiarvon mukaan. Mielestämme on perusteltua tavoitella sitä, että julkisen ja yksityisen sektorin T&K-menot kasvavat samassa suhteessa. Samalla on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon yksityisen sektorin T&K-panostusten mahdolliseen alavireiseen kehitykseen vaikuttaneet syyt, esimerkiksi talouden laskusuhdanne tai pula T&K-toiminnassa tarvittavasta työvoimasta.

T&K-toiminnan rahoituksen käyttöä koskeva suunnitelma on mielestämme tarpeellinen keino ylläpitämään valtion T&K-rahoituksen linjaa sekä tuottamaan päättäjille ja sidosryhmille jaettua tietoa TKI-järjestelmän tilasta ja tarpeista. Jotta suunnitelma sitouttaa päättäjät aktiiviseen ja johdonmukaiseen tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan yli hallituskausien, kannattaa se valmistella parlamentaarisessa yhteistyössä.

Elinkeinoelämän, mukaan lukien pk-yritysten ja yrittäjien, edustajat on otettava läheisesti mukaan suunnitelman valmisteluun ja seurantaan. Näin voidaan varmistua siitä, että valtion T&K-rahoitus ja muut sen kannalta keskeiset politiikkatoimet kohdentuvat mahdollisimman vaikuttavasti.

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
ekonomisti